

Tondel, Janusz

Wstęp

Acta Universitatis Nicolai Copernici. Bibliologia 2-3 (328), 11-13

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wstęp

Niniejszy tom, poświęcony pamięci prof. dr hab. Andrzeja Kłossowskiego, pracownika naszej Katedry (od 1 kwietnia 1994 do śmierci 30 stycznia 1997) jest wyrazem uznania oraz hołdu dla wybitnego uczonego, szanowanego Profesora oraz serdecznego Przyjaciela. Tom otwiera krótki tekst wspomnieniowy Dziekana Wydziału Nauk Historycznych UMK prof. zw. dr hab. Janusza Małka. Następnie Janusz Tondel w zwięzłej formie przedstawił biografię oraz działalność Profesora Kłossowskiego. Na kolejnych kartach tomu znalazła się, ujęta w formie bibliografii oraz wykazów, dokumentacja działalności Profesora sporządzona w dużej części na podstawie pozostawionych przez Niego materiałów, przez Ewę Jaroszewską.

Największą część niniejszego tomu zajmują publikacje mieszczące się w obrębie problematyki szczególnie bliskiej profesorowi Kłossowskiemu „książka polska za granicą”. W tomie znalazło się 10 artykułów na ten temat; artykuły E. J. Nowak, L. Osowskiej, A. Stambrowskiej, A. Zarywki-Grabowskiej powstały na podstawie prac magisterskich napisanych przez autorki pod kierunkiem prof. Kłossowskiego. Tę podstawową część tomu otwiera obszerna publikacja prof. Kłossowskiego złożona przez Niego do niniejszego tomu „Bibliologii” półtora roku temu. Kolejne dwa artykuły prezentują polską książkę w zbiorach zagranicznych – Ewy Nowak w bibliotekach brytyjskich, zaś Wojciecha Zalewskiego, kuratora polskich zbiorów w Uniwersytecie Stanforda, w bibliotekach amerykańskich. Gdy jednak E. Nowak skupiła się głównie na historii, to amerykański badacz zajął się teraźniejszością oraz przyszłością. Pozostałe przyczynki prezentują różne placówki książki polskiej na obczyźnie. Lidia Osowska przedstawiła dzieje polonijnych zakładów typograficznych działających w Brazylii od końca XIX wieku do czasów współczesnych. Wojciech Kantak zaś zarysował historię biblioteki tzw. II Muzeum Rapperswilskiego funkcjonującego w latach 1935–1951, instytucji prawie nie znanej, w przeciwieństwie do Muzeum ufundowanego w Rapperswilu przez W. Broel-Platera. Artykuł Agnieszki Stambrowskiej znacznie poszerzył wiedzę o działalności wybitnego pracownika książki polskiej na emigracji

Juliusza Scharfa, zwłaszcza o jego aktywności wydawniczej i księgarskiej w Londynie. Ze stolicą Anglii przez ostatnie lata swojego życia był związany także Stanisław Gliwa, jeden z najwybitniejszych impresorów-artystów, którego aktywność typograficzną, a przede wszystkim zgromadzony przez niego księgozbiór, omówiła Janina Huppenthal. Do wąskiego kręgu wybitnych artystów książki działających na emigracji należy również Grzegorza Sowula, przebywający od 1976 roku poza Polską, najpierw w Anglii, a od kilku lat w Niemczech. Jednym z wątków jego działalności – drukami bibliofilskimi – zajęła się Anna Zarywka-Grabowska.

W drugim rozdziale znalazły się dwa przyczynki dotyczące, nietkniętej dotychczas piórem badacza, problematyki dziejów ruchu wydawniczo-księgarskiego w Toruniu, w pierwszych latach po drugiej wojnie światowej do 1950 roku, kiedy na skutek zmian politycznych w Polsce nastąpiło ostateczne wyeliminowanie z niego placówek prywatnych. Artykuł Wandy Ciszewskiej, oparty na solidnej podstawie źródłowej, charakteryzuje aktywność największej oficyny wydawniczo-księgarskiej Torunia tamtego okresu, Tadeusza Szczęsnego. Przyczynek Doroty Degen powstał zaś na marginesie jej zainteresowań historią działalności wydawniczej UMK.

Kolejny rozdział niniejszego tomu – Dawna książka i biblioteki – inicjują dwa artykuły poświęcone bibliotekom klasztornym. Pierwszy, Jana Grzeszewskiego, jest rezultatem jego studiów nad księgozbiorem cystersów w Pelplinie, przechowywanym w tamtejszej Bibliotece Seminaryjnej. Znajdujące się w niej 86 inkunabułów pochodzących z librarii kartuskiej z Kartuz na Kaszubach omówił w swoim artykule Krzysztof Nierzwicki. Kolejne trzy przyczynki podejmują wątek z dziejów bibliofilstwa. Janusz Tondel opisał przechowywany w zasobie starych druków Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu egzemplarz *Bibliae Wallicae*, a głównie jej artystyczną oprawę wykonaną przez angielskiego introligatora Roberta Steela, oraz prześledził jej dzieje. Iwona Imańska omówiła zaś (na podstawie katalogu aukcyjnego), kładąc akcent na cimelia, księgozbiór nie znanego bliżej, z przełomu XVIII i XIX wieku, prawnika gdańskiego Jana Ernesta Seilera. We frapującym przyczynku natomiast Andrzej Nieuważny zaprezentował siedem najwcześniejszych polskich druków związanych z osobą Napoleona Bonapartego. Tę część tomu zamyka artykuł Mirosława A. Supruniuka, ukazujący działającą bez zgody urzędu cenzury w latach 1971–1981 Społeczną Bibliotekę, nazywaną także Biblioteką Wydawnictw Niezależnych.

Pierwszy z artykułów z zakresu czasopiśmiennictwa autorstwa Grażyny Gzelli wzbogaca naszą wiedzę o „pismach dla ludu”. Zawiera informacje o ukazującym się na emigracji w Szwajcarii periodyku „Braterstwo”. Szkic Adama Domańskiego natomiast, bogato udokumentowany źródłowo, odsłania nie znane w literaturze przedmiotu kulisy zabiegów wokół wydawania w Inowrocławiu, w latach 60. ubiegłego wieku, czasopisma „Kujawiak”. Katarzyna

Wodniak w swoim artykule omówiła dwa ukazujące się aktualnie czasopisma kobiece – luksusowy magazyn „Twój Styl” oraz popularną „Przyjaciółkę” – pod kątem zawartych w nich treści literackich.

Na ostatnią część tomu złożyło się siedem artykułów. Dwa z nich podejmują, budząc od wielu lat spore zainteresowanie w środowiskach bibliotekoznawców i bibliotekarzy, problematykę zarządzania systemami biblioteczno-informacyjnymi. Ewa Głowacka przedstawiła popularne obecnie na świecie podejście do zarządzania zwane zapewnieniem jakości oraz zarysowała problematykę stosowania norm ISO serii 9000 w placówkach bibliotecznych i informacyjnych. Jan Sójka natomiast zaprezentował nie znaną w polskiej literaturze bibliotekoznawczej metodę zarządzania określaną jako Lean Management, konfrontując ją ze swoim kilkudziesięcioletnim doświadczeniem na stanowisku dyrektora biblioteki uczelnianej. Artykuł Katarzyny Żurawskiej prezentuje zaś możliwości, jakie w procesie kształcenia oraz dydaktyki otwiera wykorzystywanie narzędzi sieci. Tekst Ewy J. Nowak wskazuje natomiast na trudności oraz bariery związane z korzystaniem z narzędzi sieci oraz innych form informacji elektronicznej dostępnych w bibliotekach uniwersyteckich.

Trzy ostatnie publikacje dotyczą znajdujących coraz szerszy rezonans w polskim piśmiennictwie zagadnień mieszczących się w obrębie biblioterapii oraz związanych z nią dociekań na temat materiałów czytelniczych dla osób z niesprawnościami. Tą pierwszą problematyką zajął się współpracujący z naszą Katedrą kierownik Ośrodka Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych WBP i Książnicy Miejskiej w Toruniu Franciszek Czajkowski, zaś materiałami czytelniczymi przeznaczonymi dla osób niesłyszących – Bronisława Woźniczka-Paruzel, a dla osób z dysfunkcją wzroku – Małgorzata Fedorowicz.

Janusz Tondel